
שמונה עשרה-תפלת שחרית-101 Tefila

חונן הדעת Of ברכה Was Placed Into The הברלה Lesson 23-Why

Source 1

רמב"ם הלכות שבת פרק כט'–הלכה א'–מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים שנאמר (שמות כ') זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכרו זכירת שבת וקידוש, וצריך לזכרו בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהברלה.

Translation: It is a positive commandment based in the Torah to declare the sanctity of Shabbos with words, as it is written (Shemos 20): Remember to declare the sanctity of Shabbos. This means: remember Shabbos with words of praise and with a declaration of its sanctity. The need to remember Shabbos applies to both its commencement and its departure; in its commencement by reciting Kiddush and in its departure by performing Havdalah.

Source 2

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לג' עמ' א'–הברלה בחונן הדעת. מאי טעמא? אמר רב יוסף: מתוך שהיא חכמה קבעה בברכת חכמה; ורבנן אמרי: מתוך שהיא חול לפיכך קבעה בברכת חול.

Translation: Havdalah must be recited in the Bracha of Chonain Ha'Da'As. Why? Rabbi Yossef said: because Havdalah celebrates acts of intelligence, it must be acknowledged in the Bracha that celebrates intelligence. The Rabbis say: because it is the first of the middle Brachos that are recited on weekdays, we must perform Havdalah at the first moment available to us to perform Havdalah.

Source 3

חידושי הרא"ה מסכת ברכות פרק ה' – אין עומדין – והברלה בחונן הדעת. פי' מפרשי' בגמ' מתוך שהיא חול דהא היא הברלה בין קדש לחול קבעה בברכת חול דהינו אמצעיות, וקבעה בראשונה משום דזריזין מקדימין.

Translation: The Bracha of Chonain Ha'Da'As represents the weekday prayers so we have to recite Havdalah to distinguish between the prayers of Shabbos and the prayers of the weekdays. Havdalah is placed in the first of those Brachos because the zealous always fulfill their obligation at the earliest moment possible.

Source 4

מרומי שדה מסכת ברכות דף לג' עמ' ב'–ואמרי רבנן מתוך שהיא חול לפיכך קבעה בברכת חול. ובירושלמי אסברו יותר, שהא אסור להתפלל של חול לפני הברלה, שאסור לבקש צרכיו.

Translation: We can best understand what our Sages meant by saying place Havdalah in the first weekday Bracha by referring to the Yerushalmi that tells us that we are prohibited from commencing our weekday prayers before reciting Havdalah; i.e. asking for our needs.

Source 5

סידור הגאונים המקובלים והחסידים–כרך שביעי –דף קלט'–נמצא א"כ שכללות מוצאי שבת היא ההברלה והיא החכמה והיא המרמזת על התחלת בריאת העולם בחכמה. וזהו

שמונה עשרה-תפלת שחרית-101 Tefila

הרמז הנפלא של הבדלת התפלה בברכת אתה חונן לאדם דעת, מתוך שהיא חכמה קבועה בברכת חכמה.

Translation: What the departure of Shabbos represents can be understood through the performance of Havdalah. Havdalah requires the mental capacity to distinguish. The Havdalah ceremony celebrates the commencement of the Creation of the world which was undertaken through intelligence. That explains why Havdalah is recited in the Bracha in which we acknowledge G-d's beneficence in granting man intelligence. Havdalah is an act of intelligence that should be acknowledged in a Bracha that celebrates intelligence.

Source 6

תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ה דף ט טור ב /ה"ב-אמר: תמיהני היאך ביטלו חונן הדעת בשבת, אם אין דיעה, תפילה מניין? וכה, אם אין דיעה, הבדלה מניין?

Translation: He said: I am amazed that we omit the Bracha of Chonain Ha'Da'As on Shabbos. If not for the gift of intelligence, on what would prayer be based? And if there is no intelligence, on what is Havdalah based?

Source 7

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לג' עמ' א'-משנה. מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים ושאלה בברכת השנים, והבדלה בחונן הדעת; רבי עקיבא אומר: אומרה ברכה רביעית בפני עצמה; רבי אליעזר אומר: בהודאה.

Translation: Mishna: We refer to G-d's power to produce rain in the second Bracha of Shemona Esrei. We ask G-d to produce rain in the Bracha of Birkas Ha'Shanim and we recite Havdalah in the Bracha of Chonain Ha'Da'As. Rabbi Akiva says that Havdalah should be recited as an independent Bracha and as the fourth Bracha of Shemona Esrei on Motzei Shabbos. Rabbi Elazar says that Havdalah should be recited as part of the Bracha of Hoda'Ah (Modim).

Source 8

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קו' עמ' א'-אמרי בני רבי חייא: מי שלא הבדיל במוצאי שבת - מבדיל והולך בכל השבת כולו. ועד כמה? - אמר רבי זירא: עד רביעי בשבת.

Translation: The sons of Rabbi Chiya said: If someone forgot to recite Havdalah on Motzei Shabbos, he may do so anytime during the week following Shabbos. Until which day of the week? Rabbi Zeira said: until Wednesday.

Source 9

תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ה דף ט טור ב /ה"ב-רבי אלעזר בן אנטיגנס בשם רבי אלעזר ביר' ינאי זאת אומרת שאסור לעשות מלאכה עד שיבדיל כמה - טור ג /ה"ב-דאמ' אמר אסור לעשות מלאכה עד שיבדיל ודכותה אסור לו לאדם לתבוע צרכיו עד שיבדיל. רבי זעירא רבי אלעזר בר אנטיגנס בר' בשם רבי ינאי בשם רבי יודה בר' אם לא הבדיל במוצאי שבת מבדיל אפילו בחמישי בשבת.

Translation: Rabbi Elazar son of Antignos in the name of Rabbi Elazar son of Yanai said: This teaches that one is forbidden to do work until one has said Havdalah. Just as Rabbi Yitzchok held that one is forbidden from performing work until he has recited Havdalah so too Rav Yitzchok held that a person is prohibited from asking for his needs until he has recited Havdalah. Rabbi Zeira and Rabbi Elazar son of

שמונה עשרה-תפלת שחרית-101 Tefila

Antignos also said in the name of Rav Yanai in the name of Rav Yudah that if one failed to recite Havdalah on Motz'ei Shabbos, he can do so even up to the following Thursday.

Source 10

סידור הגאונים המקובלים והחסידים-כרך שביעי -דף קלט'- אמרנו כי יום השבת הוא יום האמצעי, והג' ימים שלפניו הם ההכנה להשיג בשבת תוספת נשמה, רוח ונפש. וא"כ הסדר של מוצ"ש הוא להשאיר הארה, על ג' הימים המאוחרים. וזה סדרן: כי ביום א' של השבוע נשארת באדם בחי' תוספת קדושת הנשמה. ובהתחלת ליל שני תלך ממנו ותסתלק, ותוספות הרוח נשאר עד סוף יום ב' בשבת, ואח"כ יסתלק, ותוספת הנפש נשארת עד סוף יום ג' ואח"כ תסתלק. ומשום כך מבדיל והולך עד יום ג' ולא יותר והטעם הוא כי עד אז, נשאר בחי' תוספות שבת נשמה, רוח ונפש, של יום השבת העבר. ומיום ד' ואילך צריך לכוין באופן אחר, והוא: להכין עצמו שיקבל תוספת קדושת שבת הבא בג' חלקי נשמה, רוח ונפש שלו. כזה: יום ד', נפש, יום ה', רוח, יום ו', נשמה.

Translation: We have said that Shabbos is to be viewed as representing the middle day of the week. The three days that come before Shabbos are considered as days of preparation to receive the extra spirits that are bestowed upon us on Shabbos: i.e. Neshama, Ruach and Nefesh. Therefore the order of prayer on Motz'ei Shabbos is directed towards preserving the extra spirits through the three days that follow. This is the order of what occurs during the days after Shabbos. On Sunday, the person still has the spirit of the Neshama. It departs him as soon as Monday begins. The spirit of Ruach stays until the end of the second day after Shabbos. The spirit of Nefesh leaves at the end of the third day after Shabbos. That is why we are permitted to recite Havdalah until the end of the third day of the week because until then some part of the extra spirits that one receives on Shabbos remains. Beginning with Wednesday, a person has to change his focus to prepare himself to receiving the extra spirits of the upcoming Shabbos. They enter into him over a period of three days; Nefesh on Wednesdays; Ruach on Thursdays and Neshama on Fridays.

Source 11

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קד' עמ' א'-אמר רבי יהושע בן לוי: המבדיל צריך שיאמר מעין הבדלות האמורות בתורה.

Translation: He who recites Havdalah must include references to other instances found in the Torah in which G-d created distinctions.

Source 12

מחזור ויטרי סימן שפ- וצריך לומר בין יום השביעי כו'. מאי טעמא? סדר הבדלות הוא מונה: שהבדלות מן התורה הם. בין קדש לחול: (ויקרא י', י') ולהבדיל בין הקדש ובין החול. בין אור לחשך: (בראשית א', ד') ויבדל בין האור ובין החשך. בין ישראל לעמים: (ויקרא כ', כו') ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי. בין יום השביעי, כו', היינו בין קדש לחול. אלא דבעי למיפרשיה סמוך לחתימה.

Translation: We are required to include a reference to the fact that G-d distinguished the seventh day from all the other weekdays, etc. Why? A person is required to recite a set of distinctions that G-d made in order to emphasize that the distinctions are found in the Torah. They are: between the holy and the mundane, as it is written (Va'Yikra 10, 10) in order to distinguish between the holy and the mundane; between light

שמונה עשרה-תפלת שחרית-101 Tefila

and darkness, as it is written (Bereishis 1, 4): and G-d distinguished between light and darkness; between the Jewish People and the other nations, as it is written (Va'Yikra 20, 26): and I will distinguish you from the other nations to be My nation; between the seventh day and the other days of the week; that distinction is the same as the one between the holy and the mundane. Why do we include that last distinction? Because it is a rule of Brachos that we must refer to the theme of the closing Bracha just before the closing Bracha.

Source 13

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קג עמוד ב – פתח ואמר: המבדיל בין קודש לחול, בין אור לחשך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה. אמר ליה: למה לך כולי האי? והאמר רב יהודה אמר רב: המבדיל בין קודש לחול – זו היא הבדלתו של רבי יהודה הנשיא. – אמר ליה: אנא כהא סבירא לי, דאמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא: הפוחת – לא יפחות משלש, והמוסיף – לא יוסיף על שבע.

Translation: He opened and said: Who distinguishes between the holy and the mundane, between light and darkness, between the Jewish People and the other nations and between the seventh day and the other days of the week. They asked him: why do you need to include all these examples of distinctions that G-d made? Did Rav Yehudah not say in the name of Rav: reciting only He who distinguishes between the holy and the mundane, this is what Rav Yehuda Ha'Nasi customarily recited as his performance of Havdalah? He responded: I hold like the following opinion: Rabbi Elazar said in the name of Rabbi Oshiya: the one who wants to include the minimum number of distinctions made by G-d should recite three examples and the one who wants to recite the maximum should recite no more than seven examples.

Source 14

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קד' עמ' א – מיתיבי: סדר הבדלות היאך? אומר המבדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לעמים, ובין יום השביעי לששת ימי המעשה, בין טמא לטהור, בין הים לחרבה, בין מים העליונים למים התחתונים, בין כהנים ללוים וישראלים, וחותרם בסדר בראשית. ואחרים אומרים ביוצר בראשית. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: חותרם מקדש ישראל. ואם איתא – הא בין הים לחרבה, לא כתיבא ביה הבדלה! – סמי מכאן בין הים לחרבה. – אי הכי, בין יום השביעי לששת ימי המעשה נמי מעין חתימה הוא, בער חדא וליכא שבע! – אמרי: כהנים לויים וישראלים תרי מילי נינהו, בין לויים לישראלים – דכתיב (דברים י) בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי. בין הכהנים ללוים – דכתיב (דברי הימים א', כג') בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים. מחתם מאי חתים? רב אמר: מקדש ישראל ושמואל אמר: המבדיל בין קודש לחול, לייט עלה אביי, ואיתימא רב יוסף, אהא דרב. תנא משמיה דרבי יהושע בן חנניא: כל החותרם מקדש ישראל והמבדיל בין קודש לחול – מאריכין לו ימיו ושנותיו – דף קד עמוד ב – לית הלכתא כוותיה.

Translation: An objection is raised: What is the order of the distinctions recited in the Havdalah? He recites: Who makes a distinction between the holy and the mundane, between light and darkness, between the Jewish people and the other nations, between the seventh day and the six other days of the week, between unclean and clean, between the sea and dry land, between the upper waters and the lower waters, between

שמונה עשרה-תפלת שחרית-101 Tefila

Kobanim, Leviim and Yisraelim; and he concludes with the Bracha: He who followed a set order while creating the world. Others say, he concludes with: who formed all that was created. Rabbi Jose son of Rabbi Judah said: He concludes, 'Who sanctifies Israel.' Now if this is a correct version of what was said, surely he could not have included "between the sea and the dry land" since no distinction is mentioned in the Torah between the sea and the dry land? So, delete 'between the sea and the dry land' from this recitation. If so, you must also delete 'between the seventh day and the six working days'? That is included as a means of providing wording just before the concluding Bracha that correspond to the concluding Bracha. Then there is one less, so there are not seven? I will tell you: the words: who made a distinction between Kobanim, Leviim and Yisraelim represent two distinctions; i.e. between Leviim and Yisraelim is one distinction, as it is written, At that time the Lord made distinct the tribe of Levi. The statement: between Priests and Levites is another distinction, as it is written, The sons of Amram: Aaron and Moses; and Aaron was made distinct that he should be sanctified as most holy. How does he conclude Havdalah? Rav said: 'Who sanctifies Israel.' While Samuel said: 'Who makes a distinction, between the holy and mundane.' Abaye, others state, Rabbi Joseph, denounced the ruling of Rav. It was taught in the name of Rabbi Joshua son of Hanania: When one concludes, 'Who sanctifies Israel and makes a distinction between the holy and the mundane,' his days and years are prolonged. But the law is not as he suggests.

Source 15

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר מוצאי שבת-וכן הוא אומר: אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה. אתה הבדלת בין קדש לחול בין אור לחשך ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה, כשם שהבדלתנו מעמי הארצות וממשפחות האדמה, כן תטהרנו ותנקנו מכל חטא ועון. וחננו מאתך דעה ובינה. ברוך אתה ה' חונן הדעת.

Translation: This is what he says: Ata Chonain . . . You have distinguished between the holy and the mundane . . . just as You distinguished us from the other nations of the world and the families on Earth, so too may You cleanse us and erase all forms of sin. V'Chaneinu . . . Baruch Ata Hashem Chonain Ha'Da'As.

Source 16

סידור רב סעדיה גאון-אבל בכל אופן צריך להזכיר את ההבדלה בברכה הרביעית ר"ל חונן הדעת ואומרים מאתך ה' א-להינו מענה לשון ואתה הבדלתה בין קודש לחול ובין אור לחשך ובין יום השביעי לששת ימי המעשה, כשם שהבדלתנו ה' א-להינו מכל משפחות הארצות ומכל גויי הארץ כן שמרנו והצילנו מכל חטא ועון וחננו מאתך דעה וחכמה ובינה. והשכל. ברוך אתה ה' חונן הדעת.

Translation: He must always refer to Havdalah in the fourth Bracha of Shemona Esrei; i.e. Chonain Ha'Da'As and say the following: From You, G-d, our G-d, the One who responds to our requests, You distinguished between the holy and the mundane . . . just as You, G-d our G-d, distinguished the Jewish People from the other families on earth and the other nations so too guard and save us from sinning, V'Chaneinu . . .

Source 17

פירושי סידור התפילה לרוקח [קה] ערבית מוצאי שבת עמוד תקפט-אכתוב לך תפילת אתה חוננתנו כסדר כי איננה כתובה בשום מקום כמו במקום אחר, כי מחזורים חלוקים הן:

שמונה עשרה-תפלת שחרית-Tefila 101

אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה, אתה חוננתנו למדע תורתך ותלמדינו לעשות בהם חוקי רצונך, ותבדילנו ה' א-להינו בין קודש לחול בין אור לחושך ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה, וכשם שהבדלתנו מעמי הארצות כן פדינו והצילנו מכל צרה ויגון ואנחה. אבינו מלכנו החל עלינו את הימים הבאים לקראתנו לשלום, חשוכים מכל חטא ומנוקים מכל עון ומדובקים ביראתך, ומחוננים בריוח והצלחה, וחנינו מאתך בינה דיעה והשכל, בא"י חונן הדעת.

Translation: I will lay out the wording of the Tefila known as: Ata Chonantanu because the prayer is not found written the same way in two places. The Siddurim cannot seem to agree on its wording: Ata Chonain . . . just as You distinguished the Jewish People from the other nations so too guard and protect us from all troubles and difficulties. Aveinu Malkeinu . . . and affiliated with You through our fear of You and by Your bestowing upon us peace and success, V'Chaneinu . . .

Source 18

רמב"ם סדר תפילות נוסח ברכות התפילה- אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה אתה הבדלת בין קדש לחול בין אור לחושך בין ישראל לעמים בין יום השביעי לששת ימי המעשה כשם שהבדלת בין קדש לחול כן פדנו והצילנו מכל מיני משחית ומכל מיני פורעניות המתרגשות לבא בעולם ושמרנו מן הכל וחננו מאתך וכו'.

Translation: Ata Chonain . . . You distinguished between the holy and the mundane . . . just as You distinguished between the holy and the mundane so too redeem and rescue us from all types of difficulties and troubles that are waiting to come upon this world and guard us against all. V'Choneinu Mai'Itcha etc.

Source 19

הבדלה בתפילה-אבינו מלכנו, החל עלינו הימים הבאים לקראתנו לשלום, חשוכים מכל חטא, ומנוקים מכל עון, ומדבקים ביראתך. הבדלה על הכוס-ברוך אתה ה', אל-הינו מלך העולם, המבדיל בין קדש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה. ברוך אתה ה', המבדיל בין קדש לחול.

Source 20

מילי דברכות'-חלק שני- דף רי"ט-שם, במשנה, ר"ע אומר ברכה רביעית בפני עצמה. ונראה דה"ט דר"ע משום דס"ל דעיקר הבדלה אינו אלא שבח למקום על שהבדיל בין קודש לחול וכו' ואין שם בקשה. לכן אינה ענין לכוללה בברכות אמצעיות שהן בקשות, ומכל מקום לא תקנו לאומרה בג' ראשונות שהן שבח מטעמים שאמרו בגמ' דמישך שייך לברכת חונן הדעת, דאם אין דיעה, הבדלה מניין. וכן מאידך טעמים שאמרו בגמ' ומה"ט ס"ל לר"א לכוללה בהודאה דהיינו בג' אחרונות שהן הודאה על עבר, אבל אינה ענין לברכות האמצעיות שהן בקשות. אבל רבנן ס"ל דבהבדלה נמי יש בה בקשה דהא מסיים בה אבינו מלכנו החל עלינו הימים הבאים לקראתנו לשלום כו' כדאיתא בירושלמי כאן והביאו הטור בסימן רצ"ט. ומתתיל בשבח ומסיים בבקשה ככל ברכות האמצעיות.

1. Rabbi Tzvi Hersch Grodzinsky, a Rabbinic leader in Omaha, Nebraska, in the early 1900's

שמונה עשרה-תפלת שחרית-101 Tefila

Translation: There in the Mishna, Rabbi Akiva maintains that Havdalah should be recited in Shemona Esrei as the fourth Bracha and as a Bracha by itself. It appears that Rabbi Akiva holds this position because he views the primary purpose of Havdalah to be words of praise of G-d that G-d distinguished between the holy and the mundane and he believes that no requests should be included in Havdalah. That is why in his opinion, it would be inappropriate to include Havdalah within one of the Middle Brachos of Shemona Esrei which are Brachos that contain requests. By the same token, it would not be appropriate to include Havdalah in the first three Brachos of Shemona Esrei since the Gemara says that it should be said as part of the Bracha of Chonain Ha'Da'as because if a person does not have intelligence, he does not have the ability to distinguish. Based on this we can explain the position of Rabbi Elazar who held that Havdalah should be said as part of the Bracha of Hodaah, one of the last three Brachos of Shemona Esrei whose theme is thanks for what has happened to the Jewish People in the past. In his opinion it would not be appropriate to include Havdalah in one of the middle Brachos of Shemona Esrei. The Rabbanan however hold that making a request is an appropriate addition to Havdalah. That is why they include the language of Aveinu Malcheinu as we find in the Talmud Yerushalmi and the Tur in siman 299. Therefore Havdalah in Shemona Esrei begins with praise and ends with a request so that it mimics the other middle Brachos of Shemona Esrei.